

Гьотеанум

Първият Гьотеанум: Зеленият прозорец на север, гравирен от Ася Тургенева

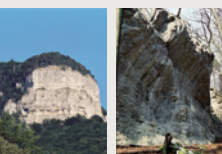
Първият Гьотеанум: Пластично оформление отвътре и отвън

Първият Гьотеанум: Рисунки на тавана на големия купол, мотивът на Фруст Модел на главата на Христос за дървената скулптора „Представителят на човечеството“

Вторият Гьотеанум източната страна

Баровикови формации на швейцарската планина Юра

Детайл от северната страна на втория Гьотеанум

Гьотеанумът като цялостно художествено произведение

Ася Тургенева, художничка

Както всяко сетиво показва един друг аспект на същата действителност, така всяко изкуство е едно друго изразно средство за отразяването на човека в неговата цялост. Един показателен пример за цялостно художествено произведение беше първият Гьотеанум в Дорнах. Р. Шайнер го наричаше „Дом на словото“. Художествено оформление на вътрешното пространство следваше да бъде

обвивката за това, каквото се случаваше вътре, както си съответстват ръкавицата и ръката.

Визането в първия Гьотеанум трябва да е било зашеметяващо. „Който никога не го е изживял, трудно би могъл да си представи чудото на цветовете. Цялото пространство с всички негови предмети, колони, столовете, да, също и посетителите бяха оградени от цветния глянц и блясък на накуцаната през южния трикрилен прозорец обвояваща светлина. Заемателен, човек най-напред се спираше, обхванат от дълбоко възхищение, докато разбере кои цветове е поела светлината от транскарините в зелено, синьо, виолетово и розово прозорци. Но ушадването ставаше още по-голямо: – Описва с тази интензивност се появяваха например оранжево, червено и жълто!“ пише студентът и по-късният учител Хайнц Мюлер.

Както тук човек излязо е обхванат от живота на цветовете, така зидането предлагаше нещо изключително във всяка област. Самата дървена конструкция, наградена от двойни стени с височина 34 метра, изписваше най-високите постижения от техниката и занаятчиите. Основният разрез образуваша два пресичащи се кръга с различен диаметър за залата и сцената, покрити с два купола, за които самият Р. Шайнер беше направил статистическите изчисления. **Двата купола бяха конструирани движението се независимо един от друг.** Когато трябваше да бъде свалено вътрешното скеле, строителните власти изискаха излязо да се опразни пространството на зидането. Р. Шайнер наблюдаваше вълнуващия момент, застанал в една от нишите на прозорците, когато последните опори паднаха и след няколко бавни трептения двата купола спокойно застанаха в изчисленото положение.

Външните портали над вратите и прозорците бяха пластично оформени от масивно дърво. Колоните от двете страни на вътрешното пространство с дърворезбата на колоните, капигетите и архитравите показваха в пластичните мотиви органично развитие на формата. Те бяха подпомогнати с употребата на различни видове дърво. Днес художествените постижения на доброволците от различните нации ни се струват почти невероятни.

Двата купола бяха изрисувани. Тук Р. Шайнер се опитва да замести перспективата на линиите с перспективата на цветовете. Червено-жълти тонове прикждат насрещна, а сини и виолетови отведат наблюдателя навътре в картината. Появява се едно душевно пространство, което преодолява разликата между вътре и вън. Необикновената светеща сила на изрисувания таван е постигната с екстракти от цветя. За добиването на боите Р. Шайнер урежда отделна лаборатория.

Знанието е могло да бъде използвано за представления и лекции само малко по-дълго от две години. През Новогодишната нощ на 1922 година то злонаморено е подпалено и вследствие от пожара е напълно унищожено.

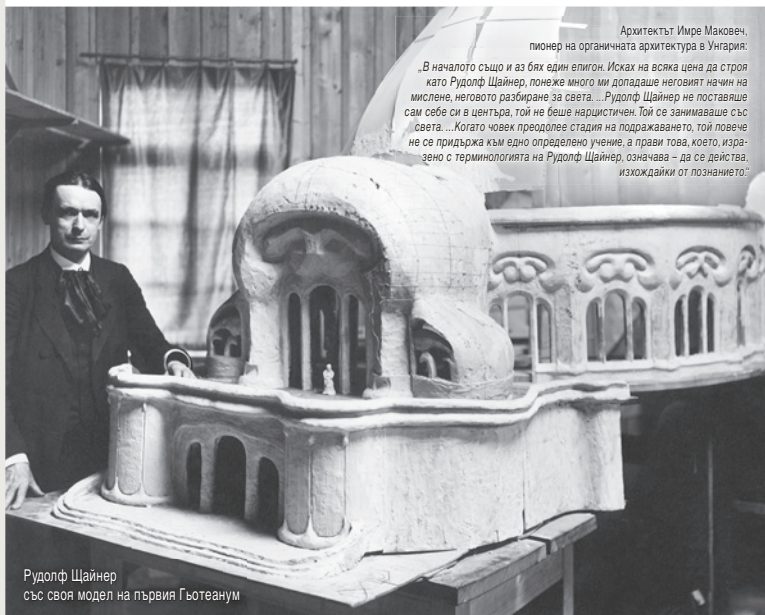
Възстановяване на Гьотеанума

Скоро след пожара започва планирането на новозаградането на Гьотеанума. Този път Шайнер избира **стоманобетон, един още сравнително нов строителен материал за това време.**

Междувременно Рудолф Шайнер дълбоко се вживява в духа на околността. При проектирането на втория Гьотеанум той изхожда от варовиковите формации на швейцарската планина Юра. Външната архитектура отразява тези елементи на формите и художествено издигната на по-висока степен, тя органично се вярства в околната среда. Тази гледна точка се излага също и от общият свят на Дорнах като важен аргумент срещу едно сдружение за осъществяване на строежа: „За нас става въпрос не за „детайлите на строежа, а за общото впечатление от изгледа на пейзажа, гледан от известно разстояние.“

Така вторият Гьотеанум е една от най-старите сгради от стоманобетон. Същевременно той е характерен пример за възможностите на органичното оформление при този толкова неподатлив на обработване материал. Оттам и до днес той се изучава от архитекти от цял свят.

Самият Рудолф Шайнер успява да завърши само един модел на външната форма, той не доживява самото изпълнение.

Рудолф Шайнер със своя модел на първия Гьотеанум

Архитектът Иуре Маковеч, пионер на органичната архитектура в Унгария:

„В началото също и аз бях един елигон. Исках на всяка цена да строя като Рудолф Шайнер, понеже много ми допадаше неговият начин на мислене, неговото разбиране за света... Рудолф Шайнер не поставяше сам себе си в центъра, той не беше нарцистичен. Той се занимаваше със света... Когато човек преодолее стадия на подражаването, той повече не се придържа към едно определено учение, а прави това, което, изразено с терминологията на Рудолф Шайнер, означава – да се действа, изкождайки от познанието.“

Първият Гьотеанум:

- Скици на Рудолф Шайнер за теософския център в Мюнхен; членовете избират художествено оформено дървено здание
- Поставяне на основополагащия камък в Дорнах, Швейцария на 20. Септември 1913 година; тържествен празник на 1. Април 1914; празнично откриване на 26. Септември 1920 година
 - Височина 34 метра; 66.000 кубически метра застроено пространство
 - Доброволци от 17 народности заедно рисуват и изработват дърворезбата също и по време на войната
- Р. Шайнер изнамира нова техника за гравирание и шлайфане на цветните прозорци; изпълнение от руската художничка Ася Тургенева
- Целесъобразни и жилищни постройки около Гьотеанума се проектират от Рудолф Шайнер, замислени като една обща композиция
 - 31. 12. 1922 пълно разрушаване на Гьотеанума поради преднамереното му подпалване

Вторият Гьотеанум:

- 1924 Проект на Рудолф Шайнер за нова сграда от железобетон
- Построен след смъртта на Рудолф Шайнер 1925 – 1928